

วยาคติต่อผู้สูงอายุของประชากรวัยทำงานในจังหวัดชลบุรี:
ผลจากแบบวัด The Fraboni Scale of Ageism (FSA)©
Ageism of Working–Age in Chon Buri Province: Results of
the Fraboni Scale of Ageism (FSA)©

เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ¹
Tienkaew Liemsuwan

Abstract

The objective of this study was to measure the ageism level or negative attitudes toward older people of the working-age population aged 20 to 59 in Chon Buri Province. The number of samples was 200, which were sampled by the quota sampling. The ageism instrument was the Farboni Scale of Ageism (FSA) by Maryann Farboni. These data were analyzed using the descriptive statistics.

The results showed that the average level of ageism of the working-age population in Chon Buri Province was 66.61 points (S.D. = 8.11 points). The lowest score was 38 points and the highest score was 86 points. Moreover, 86% of the working-age population had a moderate level of ageism and 14% had a low level of ageism.

Keywords: Ageism, elderly, working–age, Chon Buri Province

---

¹อาจารย์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี ประเทศไทย

Lecturer, Graduate School of Public Administration, Burapha University, Chon Buri, Thailand

Corresponding Author: E-mail: tienkaew@go.buu.ac.th

(Received: 30 October, 2017; Revised: 15 August, 2018; Accepted: 3 December, 2018)

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดระดับวัยาคติหรือทัศนคติทางลบต่อผู้สูงอายุของประชากรวัยทำงานที่มีอายุตั้งแต่ 20 - 59 ปี ในจังหวัดชลบุรี โดยสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการกำหนดโควตาตามสัดส่วนของกลุ่มอายุประชากรวัยทำงานจำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้วัดวัยาคติ คือ Farboni Scale of Ageism (FSA) ของ Maryann Farboni และใช้สถิติพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่าประชากรวัยทำงานในจังหวัดชลบุรีมีคะแนนระดับวัยาคติโดยเฉลี่ยเท่ากับ 66.61 คะแนน (S.D. = 8.11 คะแนน) โดยมีค่าคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 38 คะแนน คะแนนสูงสุดอยู่ที่ 86 คะแนน โดยร้อยละ 86 มีระดับวัยาคติต่อผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 14 มีระดับวัยาคติอยู่ในระดับต่ำ และไม่มีวัยทำงานที่มีวัยาคติระดับสูงเลย

คำสำคัญ: วัยาคติ ผู้สูงอายุ วัยทำงาน จังหวัดชลบุรี

บทนำ

การก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยของไทยเกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2547 - 2548 ปัจจุบันข้อมูลมิติเตอร์ประเทศไทยของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ระบุจำนวนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวน 10,842,216 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 65,352,915 คน หรือมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 16.59 ของประชากรทั้งหมด (Institute for Population and Social Research, 2016) ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์และสาธารณสุขทำให้ภาวะเจริญพันธุ์และภาวะการตายลดลงอย่างรวดเร็ว (Sabelli, Patel, Carlson-Sabelli, Konecki & Sugerman, 2003, p. 767) จากภาวะเปลี่ยนผ่านทางประชากร (demographic transition) จนก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงวัยส่งผลให้เกิดภาวะการเคลื่อนตัวของมุมมองของสังคมต่อผู้สูงอายุเปลี่ยนไปตั้งแต่ระดับจุลภาคถึงระดับมหภาค โดยนโยบายของรัฐเดิมเน้นการให้ความช่วยเหลือหรือการจัดบริการสาธารณะ

แก่ผู้สูงอายุในฐานะผู้ซึ่งอ่อนแอหรือกลุ่มที่ถูกทอดทิ้งจนกลายเป็นภาระของสังคม ภายหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 สังคมไทยให้ความสำคัญและใช้มุมมองใหม่ในการพิจารณาผู้สูงอายุว่าเป็นกลุ่มที่รัฐต้องทำหน้าที่ส่งเสริมและสร้างความตระหนักในประเด็นผู้สูงอายุในสังคมมากขึ้นให้สอดคล้องกับนโยบายขององค์การสหประชาชาติ (Jitapunkul & Wivatvanit, 2009 cited in Liemsuwan, 2015)

สำหรับมุมมองในระดับสังคม การดูแลผู้สูงอายุซึ่งหมายถึงการดูแลพ่อแม่ ปู่ย่าตายายของตนเอง ยังคงเป็นวัฒนธรรมหลักของสังคมไทยที่ยึดโยงกับหลักความกตัญญู กตเวทิต่อผู้มีพระคุณ หรือการเคารพผู้อาวุโส ตามหลักคำสอนของทั้งศาสนาพุทธ อิสลาม และหลักการของลัทธิขงจื้อ เป็นตัวกำกับส่งผลให้คนในสังคมยังคงให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าในตัวผู้สูงอายุ สะท้อนชัดจากผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุ พ.ศ. 2554 พบว่าสังคมไทยยังคงมองว่าผู้สูงอายุคือกลุ่มที่มีคุณค่าและมีความสำคัญ ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่และได้รับการปฏิบัติที่ดีจากคนในสังคม (National Statistical Office, 2011) อย่างไรก็ตามในสังคมเราสามารถพบเห็นมุมมองอีกด้านหนึ่ง และมักเป็นภาพที่ถูกฉายซ้ำผ่านสื่อมวลชน คือ ภาพของผู้สูงอายุในฐานะของกลุ่มที่ถูกทอดทิ้งให้อยู่อย่างลำบาก ยากจน และกลายเป็นภาระพึ่งพิงหน่วยงานภาครัฐ หรือได้รับการปกป้องคุ้มครองจากคนในครอบครัวหรือสังคม (Supawan & Kanchanakijksakul, 2014, p. 97) จนทำให้ผู้สูงอายุถูกทำให้กลายเป็น “ประชากรชายขอบ” (Vajanasara & Archavanitkul, 2012) ส่งผลให้เกิดมุมมองด้านลบหรือการมองว่าผู้สูงอายุ คือ “ภาระของสังคม” เกิดขึ้นในสังคมสอดคล้องกับกระบวนทัศน์ชีววิทยาการแพทย์ (biomedical gerontologist) ซึ่งมองความเป็นผู้สูงอายุผ่านกระบวนการทางชีววิทยาเน้นมุมมองด้านมิติของความแก่ชราที่ให้ความสำคัญกับร่างกายในฐานะเป็นองคาพยพทางชีววิทยา (biological body) ดังนั้นภาพที่เห็นภายใต้ร่างกายของผู้สูงอายุจึงเต็มไปด้วยภาวะความเจ็บป่วย ความเสื่อมโทรม จนกระทั่งกลายเป็นผู้ป่วยที่ไม่สามารถดำเนินชีวิตปกติได้ (Taweisit, 2011) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุมาก (Anthea, 2002) การใช้มุมมองแบบดังกล่าวนำมาซึ่งการกีดกันเรื่อง

อายุ (age discrimination) หรือการมีอคติหรือมีทัศนคติเชิงลบต่อผู้สูงอายุ Prasartkul, Chuanwan & Thianlai (2012) ได้บัญญัติคำว่า “วัยาคติ” มาจาก วัย (วัย) + อคติ มีความหมายตรงกับคำว่า ageism ในภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นคำที่ Robert Neil Butler นักจิตแพทย์เชี่ยวชาญเรื่องผู้สูงอายุ และผู้อำนวยการสถาบันวิจัยการชราภาพแห่งชาติ คนแรกบัญญัติขึ้นในปี 1969 เป็นคำที่อธิบายถึงการเลือกปฏิบัติ ตลอดจนการสร้างภาพเหมารวม การเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับบุคคลอันเนื่องมาจากอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อผู้สูงอายุ วัยสูงอายุ และกระบวนการชราภาพ (Melia, 2014) และงานวิจัยชิ้นนี้เองได้ยึดถือเอาคำว่า “วัยาคติ” เป็นคำที่แสดงนัยของชุดความเชื่อ การสร้างภาพเหมารวมเชิงลบหรือการมีอคติ หรือทัศนคติเชิงลบต่อผู้สูงอายุรวมทั้งการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลเนื่องจากวัยหรืออายุ ตามแนวคิดของ Butler ตัวอย่างวัยาคติของคนทั่วไปต่อผู้สูงอายุ เช่น การมองเห็นว่าประชากรสูงอายุไม่เป็นผู้ผลิต แก่เกินที่จะเรียนรู้อะไรใหม่ ๆ เป็นภาระที่ต้องพึ่งพากลุ่มคนวัยทำงาน ต้องพึ่งสวัสดิการของรัฐ เป็นวัยที่เชื่องช้า ว่าง่วง ซ้ำหลังขี้ลม เป็นต้น

ทั้งนี้หากมุมมองที่กล่าวมาข้างต้นถูกทำให้กลายเป็นเรื่องปกติ และเป็นวิธีคิดที่แพร่หลายในสังคม ย่อมส่งผลให้คนในสังคมจะยิ่งมองเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุลดน้อยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่นหรือวัยทำงานที่เป็นกลุ่มที่มีบทบาทหน้าที่หลักที่เกื้อหนุนผู้สูงอายุ ประกอบกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และสังคมไทยกำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (aged society) คือสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด (Prasartkul, 2017) หรือการที่ประชากรวัยทำงานจำเป็นต้องรับภาระการเกื้อหนุนผู้สูงอายุที่สูงขึ้น สถานการณ์เช่นนี้มีโอกาสทำให้คนในสังคมมีวัยาคติเพิ่มสูงขึ้น แม้แต่ในสังคมตะวันตกเองผลการสำรวจเกี่ยวกับวัยาคติของมหาวิทยาลัย Duke พบว่าบ่อยครั้งที่ผู้สูงอายุมักตกเป็นเหยื่อของความมีอคติเนื่องจากอายุ โดยผลการศึกษพบว่าร้อยละ 58 ของผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามเคยถูกมองว่าการเป็นผู้สูงอายุเป็นเรื่องตลกขบขัน และร้อยละ 31 ของผู้สูงอายุถูกละเลยเพิกเฉยหรือไม่ดำเนินการใด ๆ อันเนื่องมาจากอายุ (Plamore, 2001) ทั้งนี้ในความเป็นจริงแล้วการเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมหรือการยอมรับตนเองของผู้สูงอายุส่งผลต่อคุณภาพชีวิต

ของผู้สูงอายุ ยืนยันได้จากผลการศึกษาของ International Federation on Aging (IFA) ที่แสดงให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจะดีขึ้นเมื่อผู้สูงอายุได้เข้าไปมีส่วนร่วมหรือได้รับการยอมรับจากสังคมหรือชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ สอดคล้องกับการศึกษาในระยะยาวของ Levy, Slade, Kunkel & Kasl (2002) ที่เก็บรวบรวมข้อมูลคนที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป พบว่า คนที่มีการรับรู้เกี่ยวกับอายุเชิงบวกจะมีอายุมากกว่าคนที่มีการรับรู้เชิงลบ 7.5 ปี

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นว่าประเด็นเรื่องของวัยาคติหรือทัศนคติต่อคุณค่าของผู้สูงอายุหรือต่อตัวผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่มีความสำคัญและควรได้รับความสนใจอย่างเร่งด่วน เพราะในอนาคตอันใกล้หากสังคมไทยกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ หรือสังคมที่วัยทำงานต้องเกื้อหนุนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ปัญหาดังกล่าวจะมีโอกาสทวีความรุนแรง ดังนั้นการมีภาพที่สะท้อนความเข้าใจต่อผู้สูงอายุของคนในสังคมจะเป็นช่องทางหนึ่งของกระบวนการค้นหาแนวทางการอยู่ร่วมกันของคนต่างวัย หรือ การหาแนวทาง/วิธีการปลูกจิตสำนึกที่ดีและเหมาะสมต่อผู้สูงอายุ ซึ่งจะนำไปสู่การลดอคติแห่งวัย และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้สูงอายุให้เป็นกลุ่มคนที่มีคุณค่า มีประโยชน์ต่อสังคม หรือเปลี่ยนจาก “ภาระ” เป็น “พลัง” ในสังคมแห่งผู้สูงวัยต่อไป ซึ่งในบทความฉบับนี้ได้พยายามที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการลดวัยาคติต่อผู้สูงอายุในสังคมไทย จึงเกิดคำถามการวิจัย “วัยทำงานซึ่งเป็นวัยที่ถูกสังคมคาดหวังให้เป็นกลุ่มที่มีหน้าที่ในการเกื้อหนุนผู้สูงอายุมีวัยาคติต่อผู้สูงอายุอยู่ในระดับใด” โดยเลือกพื้นที่จังหวัดชลบุรีเป็นพื้นที่ศึกษา เนื่องจากเป็นจังหวัดที่เป็นพื้นที่อุตสาหกรรมมีวัยทำงานจากพื้นที่ต่าง ๆ เข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพื่อให้งานชิ้นนี้สะท้อนภาพของผู้สูงวัยในมุมมองของผู้อ่อนวัยกว่า

สำหรับเครื่องมือวัดวัยาคติในการศึกษารั้งนี้ ได้นำแบบวัด Fraboni Scale of Ageism-FSA Fraboni ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดทัศนคติเชิงลบต่อผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้นโดย Fraboni, Salstston & Hughes (1990) ภายใต้แนวคิดของ Butler (Melia, 2014, p. 52) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการขออนุญาตใช้เครื่องมือดังกล่าวเรียบร้อยแล้วทางอีเมล การใช้แบบวัดชุดดังกล่าวจึงมีความสอดคล้องกับการวัดวัยาคติต่อผู้สูงอายุของวัยทำงานในจังหวัดชลบุรีที่ต้องการเห็นภาพที่สะท้อนถึงการเลือกปฏิบัติ การเข้าใจที่ไม่ถูกต้องหรือการสร้าง

ภาพเหมารวมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ วัยสูงอายุ และกระบวนการชราภาพ สำหรับผลของการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือชุดดังกล่าว พบว่า ได้มีการตรวจสอบความเที่ยง (reliability) ของเครื่องมือต้นฉบับด้วยการทดสอบความสอดคล้องภายใน (internal consistency) พบว่า ค่า Cronbach's alpha coefficient เท่ากับ 0.86 และผลจากการนำเครื่องมือชุดดังกล่าวไปใช้ในการศึกษาอื่น ๆ พบว่าค่าความสอดคล้องภายในมีค่าไม่แตกต่างกันจากต้นฉบับ ตัวอย่างเช่น การนำเครื่องมือ FSA ไปใช้ศึกษาวัยาคติในสังคมธุรกิจ พบว่า มีค่าความสอดคล้องภายในเท่ากับ 0.74 ในการศึกษาในาร่อง และเมื่อได้มีการศึกษาจริง พบว่าค่าความสอดคล้องภายในเท่ากับ 0.80 ซึ่งถือได้ว่ามีค่าความสอดคล้องภายในในระดับสูง (Kutlu et al., 2012, cited in Melia, 2014)

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อวัดระดับวัยาคติต่อผู้สูงอายุของวัยทำงานในจังหวัดชลบุรี ผลจากแบบวัด Farboni Scale of Ageism (FSA)

นิยามศัพท์เฉพาะ

วัยทำงาน หมายถึง กลุ่มประชากรที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 20-59 ปี ในจังหวัดชลบุรี
วัยาคติ หมายถึง การประเมินระดับการมีอคติ ทักษะคติเชิงลบของคนวัยทำงานต่อผู้สูงอายุ ตลอดจนการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลเนื่องด้วยการมีอายุที่สูงขึ้น ครอบคลุม 3 องค์ประกอบ คือ การดูหมิ่น (antilocution) การเลือกปฏิบัติ (discrimination) และการหลีกเลี่ยง (avoidance) (Farboni, Salstston & Hughes, 1990)

วิธีการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ซึ่งมีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 20-59 ปี เป็นกลุ่มอายุในวัยทำงานในพื้นที่จังหวัดชลบุรี จำนวนทั้งสิ้น 87,4032 คน ซึ่งถือได้ว่าเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ (unit of analysis) ระดับบุคคล ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการกำหนดโควตา (quota sampling) ตามสัดส่วนของกลุ่มอายุของวัยทำงานของจังหวัดชลบุรี ซึ่งการกำหนดขนาดตัวอย่างสอดคล้องกับข้อเสนอของ Sudman (1976 cited in Israel, 1992) ที่แนะนำว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อยควรมีจำนวน 20-50 ตัวอย่าง

ตาราง 1 สัดส่วนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของวัยทำงานในพื้นที่จังหวัดชลบุรี

กลุ่มอายุ	จำนวนประชากร	สัดส่วนประชากรจังหวัดชลบุรี ¹ (%)	กลุ่มตัวอย่าง	
			สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง (%) (ความแตกต่างจากสัดส่วนประชากรจริงกับกลุ่มตัวอย่าง)	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลได้จริง
20-29 ปี	207,419	23.73	26.00 (+2.27)	52
30-39 ปี	251,765	28.81	33.50 (+4.69)	67
40-49 ปี	240,103	27.47	22.50 (-4.97)	45
50-59 ปี	174,745	19.99	18.00 (-1.99)	36
รวม	874,032	100.00	100.00	200

หมายเหตุ: ¹คำนวณจากจำนวนประชากรแยกรายอายุ จังหวัดชลบุรี เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2558 ของระบบสถิติทางการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบแบบสอบถาม 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบวัดวัยาคติต่อผู้สูงอายุ (Fraboni Scale of Ageism: FSA) ของ Maryann Fraboni ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ จำนวน 29 ข้อ มีลักษณะเป็นข้อคำถามเชิงบวกและเชิงลบ มี 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การดูหมิ่น (antilocution) จำนวน 10 ข้อ องค์ประกอบที่ 2 การเลือกปฏิบัติ (discrimination) จำนวน 9 ข้อ และองค์ประกอบที่ 3 การหลีกเลี่ยง (avoidance) จำนวน 9 ข้อ ซึ่งจากข้อคำถามทั้งหมดมีข้อคำถามเชิงบวกทั้งสิ้น 6 ข้อ คือ ข้อ 8 14 21 22 23 และ 24 ส่วนที่เหลือเป็นข้อคำถามเชิงลบหรือการมีวัยาคติต่อผู้สูงอายุ โดยมีการกำหนดการให้คะแนน ดังต่อไปนี้

ระดับความคิดเห็น		คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	1	4
เห็นด้วย	ให้คะแนน	2	3
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	3	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	4	1

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาตรวจสอบความตรง (validity) ของข้อคำถามภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และเมื่อปรับแก้ตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญได้นำไปทดลองใช้กับวัยทำงานในพื้นที่จังหวัดชลบุรีที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเที่ยง (reliability) เมื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องภายในด้วยค่า Cronbach' s Alpha Coefficient พบว่า แบบสอบถามตอนที่ 2 แบบวัดวัยาคติ ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับ เท่ากับ 0.90 โดยองค์ประกอบที่ 1 การดูหมิ่น (antilocution) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.78 องค์ประกอบที่ 2 การเลือกปฏิบัติ (discrimination) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.70 และองค์ประกอบที่ 3 การหลีกเลี่ยง

(avoidance) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.76 ซึ่งถือได้ว่าสามารถนำไปใช้จริงได้ (Tavakol & Dennick, 2011)

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีแจกแบบสอบถามให้กับวัยทำงานที่มีอายุ 20-59 ปี ในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี ที่ยินดีตอบแบบสอบถามให้ครบตามโควตาที่กำหนดไว้ ทั้งนี้จะไม่ให้สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มอายุแตกต่างจากสัดส่วนกลุ่มอายุของประชากรจริงเกิน $\pm 5\%$ (ตาราง 1) โดยใช้ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล 7 วัน (วันที่ 25 - 31 พฤษภาคม 2559)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถามและการประเมินผลวยาคติรายข้อใช้สถิติพรรณนาประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ และค่ามัธยฐาน การวิเคราะห์คะแนนการประเมินผลวยาคติในภาพรวมใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับเกณฑ์การแปลความวยาคติมีช่วงคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 29 – 116 คะแนน แบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ (Fraboni, Salstston & Hughes, 1990)

ช่วงคะแนน	ความหมาย
29- 58 คะแนน	วยาคติต่อผู้สูงอายุระดับต่ำ (low level of ageism)
59-88 คะแนน	วยาคติต่อผู้สูงอายุระดับปานกลาง (moderate level of ageism)
89-116 คะแนน	วยาคติต่อผู้สูงอายุระดับสูง (higher level of ageism)

ผลการวิจัย

คุณลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลคุณลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 200 คน พบว่าร้อยละ 60.00 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 37.89 ปี โดยมีกลุ่มอายุ 30 - 39 ปี มากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มอายุ 20 - 29 ปี 40 - 49 ปี และ 50 -59 ปี ตามลำดับ

(ร้อยละ 33.50 26.00 22.50 และ 18.00 ตามลำดับ) และครึ่งยังมีสถานภาพโสด และ ร้อยละ 45.50 มีสถานภาพสมรส สำหรับระดับการศึกษาสูงสุดพบว่ามากกว่าร้อยละ 62.50 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาคือ การศึกษาระดับปริญญาโท ปวช./ปวส./อนุปริญญา มัธยมศึกษา และ ประถมศึกษา (ป.1-ป.6) ตามลำดับ (ร้อยละ 13.50 13.00 7.50 และ 3.50 ตามลำดับ) ส่วนข้อมูลครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ร้อยละ 27.50 อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกมากกว่า 4 คน มีเพียงร้อยละ 12.00 เท่านั้นที่อาศัยอยู่คนเดียว เมื่อพิจารณากลุ่มอายุของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 73.50 อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่ไม่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย และมีเพียงร้อยละ 10.00 ที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วยมากกว่า 1 คน (ตาราง 2)

ตาราง 2 จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามจำนวนและกลุ่มอายุของสมาชิกในครัวเรือน (n=200)

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	กลุ่มอายุของสมาชิกในครัวเรือน			รวมจำนวนสมาชิกในครัวเรือน
	ต่ำกว่า 15 ปี	15-59 ปี	ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป	
ไม่มี	125 (62.50)	2 (1.00)	147 (73.50)	-
1 คน	47 (23.50)	30 (15.00)	34 (17.00)	24 (12.00)
2 คน	24 (12.00)	64 (32.00)	16 (8.00)	36 (18.00)
3 คน	4 (2.00)	47 (23.50)	2 (1.00)	33 (16.50)
4 คน	-	37 (18.50)	-	52 (26.00)
มากกว่า 4 คน	-	20 (10.00)	1 (0.50)	55 (27.50)

วยาคติของวัยทำงานในจังหวัดชลบุรี

ผลการวัดวยาคติโดยใช้แบบวัดของ Fraboni scale of ageism ซึ่งมีคะแนนตั้งแต่ 29 – 116 คะแนน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 66.61 คะแนน (SD = 8.11 คะแนน) จากการประเมินระดับวยาคติของวัยทำงานในจังหวัดชลบุรี พบว่ามีคะแนนต่ำสุด 38 คะแนน และ

คะแนนสูงสุดอยู่ที่ 86 คะแนน เมื่อวิเคราะห์ระดับวัยคาดิพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ (ร้อยละ 86.00) มีระดับวัยคาดิต่อผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 14.00 มีระดับวัยคาดิต่อผู้สูงอายุอยู่ในระดับต่ำ แต่ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับวัยคาดิระดับสูงเลย (ตาราง 3)

ตาราง 3 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับวัยคาดิต่อผู้สูงอายุ (n=200)

ระดับวัยคาดิ	จำนวน	ร้อยละ	MIN	MAX	$\bar{x}$	SD
วัยคาดิระดับต่ำ (low level of ageism)	28	14.00	38	58	53.36	4.93
วัยคาดิระดับปานกลาง (moderate level of ageism)	172	86.00	59	86	68.76	6.26
วัยคาดิระดับสูง (higher level of ageism)	-	-	-	-	-	-

$\bar{x}$ = 66.61 คะแนน S.D. = 8.11 คะแนน Min = 38 คะแนน Max = 86 คะแนน
Sk = -0.28 K = 0.52

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบของวัยคาดิทั้ง 3 องค์ประกอบ พบว่าวัยคาดิด้านการดูหมิ่น (antilocution)

องค์ประกอบด้านการดูหมิ่น เป็นลักษณะการใช้วาจาให้ร้าย เสียตสี หมิ่นประมาท การพูดลับหลัง เป็นต้น ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ พบว่ามีถึง 5 ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีคะแนนมัธยฐานอยู่ในระดับ 3 (ภาพประกอบ 1) คือเห็นด้วยกับข้อความที่แสดงถึงการมีอคติหรือมีทัศนคติเชิงลบต่อผู้สูงอายุ คือ “ผู้สูงอายุจำนวนมากไม่น้อยที่เป็นคนตระหนี่และสะสมเงินและทรัพย์สินต่าง ๆ ไว้” “ผู้สูงอายุจำนวนมากไม่น้อย

มักจะไม่สนใจหาเพื่อนใหม่ และมักจะยังคงคบหาอยู่กับเพื่อนกลุ่มเดิม ๆ” “ผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อย มักจะติดอยู่กับอดีตที่ผ่านมาแล้ว” “ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะมีชีวิตอนามัย/สุขภาพอนามัยที่ไม่ดีนัก” และ “ผู้สูงอายุมักชอบบ่น มากกว่าคนวัยอื่น” สามารถพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นดังตาราง 4

ตาราง 4 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกภาคตัดด้าน antilocution

วาทคดีต่อผู้สูงอายุ (antilocution)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	เห็น ด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. การฆ่าตัวตายของวัยรุ่น เป็นเรื่องที่น่าเศร้ามากกว่า การฆ่าตัวตายของผู้สูงอายุ	55 (27.50)	78 (39.00)	51 (25.50)	16 (8.00)
3. ผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยที่ เป็นคนตระหนี่และสะสม เงินและทรัพย์สินต่าง ๆ ไว้	5 (2.50)	20 (10.00)	118 (59.00)	57 (28.50)
4. ผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อย มักจะไม่สนใจหาเพื่อนใหม่ และมักจะยังคงคบหาอยู่กับ เพื่อนกลุ่มเดิม ๆ	7 (3.50)	37 (18.50)	122 (61.00)	34 (17.00)
5. ผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อย มักจะติดอยู่กับอดีตที่ผ่านมาแล้ว	13 (6.50)	76 (38.00)	92 (46.00)	19 (9.50)
9. เราไม่ควรคาดหวังว่า ผู้สูงอายุจะพูดคุยเรื่อง น่าสนใจมีสาระและละเอียด ซับซ้อนได้	10 (5.00)	42 (21.00)	106 (53.00)	42 (21.00)

วาทคดีต่อผู้สูงอายุ (antilocution)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	เห็น ด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
16. รัฐไม่ควรต่อใบอนุญาตขับขี่ รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ ให้กับผู้สูงอายุ	69 (34.50)	106 (53.00)	21 (10.50)	4 (2.00)
25. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะมี ชีวอนามัย/การดูแลสุขภาพ อนามัยที่ไม่ดีนัก	15 (7.50)	79 (39.50)	92 (46.00)	14 (7.00)
27. การที่ผู้สูงอายุมักจะเล่า เรื่องเดิม ๆ ซ้ำแล้วซ้ำเล่า เป็นเรื่องที่น่ารำคาญ	10 (5.00)	20 (10.00)	84 (42.00)	86 (43.00)
28. ผู้สูงอายุมักชอบบ่น มากกว่าคนอื่น	21 (10.50)	95 (47.50)	68 (34.00)	16 (8.00)
29. ความต้องการของผู้สูงอายุ ไม่จำเป็นต้องใช้เงินมากนัก	59 (29.50)	113 (56.50)	23 (11.50)	5 (2.50)

วาทคดีด้านการเลือกปฏิบัติ (discrimination)

องค์ประกอบด้านการเลือกปฏิบัติ เป็นลักษณะของการกีดกัน การแบ่งแยก จนนำไปสู่การเลือกปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 9 ข้อ พบว่ามีเพียง 2 ข้อคำถามที่ผู้ตอบมีคะแนนมัธยฐานอยู่ในระดับ 3 (ภาพประกอบ 1) คือเห็นด้วยกับข้อความที่แสดงถึงการมีวาทคดี ได้แก่ “ควรจะมีการจัดตั้งชมรมพิเศษที่มีอุปการณ่อำนวยความสะดวก ตามระดับความสามารถของผู้สูงอายุ” และ “เรื่องราวเกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่าง ๆ ของผู้สูงอายุในทุกวันนี้ เป็นเรื่องน่าเศร้า” สามารถพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นดังตาราง 5

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกวัยคดีด้าน discrimination

ทัศนคติต่อผู้สูงอายุ (Discrimination)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	เห็น ด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
2. ควรจะมีการจัดตั้งชมรม พิเศษที่มีอุปการณ่อำนวย ความสะดวก ตามระดับ ความสามารถของ ผู้สูงอายุ	5 (2.50)	20 (10.00)	118 (59.00)	57 (28.50)
8. ผู้สูงอายุควรได้รับสิทธิ และเสรีภาพเช่นเดียวกับ คนวัยอื่น ๆ*	7 (3.50)	37 (18.50)	122 (61.00)	34 (17.00)
17. แท้จริงแล้วผู้สูงอายุไม่ได้ ต้องการใช้สิ่งอำนวยความสะดวก อะไรมากมาย ภายในชุมชน	13 (6.50)	76 (38.00)	92 (46.00)	19 (9.50)
18. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ควร ได้รับความไว้วางใจให้ เลี้ยงดูเด็กแรกเกิด	10 (5.00)	42 (21.00)	106 (53.00)	42 (21.00)
20. เป็นเรื่องที่ตีมาก ถ้า ผู้สูงอายุได้อาศัยอยู่ในที่ ซึ่งไม่เป็นการรบกวนคน อื่น ๆ	69 (34.50)	106 (53.00)	21 (10.50)	4 (2.00)
21. การได้อยู่กับผู้สูงอายุเป็น เรื่องสนุก*	5 (2.50)	64 (32.00)	107 (53.50)	24 (12.00)

ทัศนคติต่อผู้สูงอายุ (Discrimination)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	เห็น ด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
22. เรื่องราวเกี่ยวกับปัญหา ชีวิตต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ ในทุกวันนี้ เป็นเรื่องน่า เศร้า*	10 (5.00)	20 (10.00)	84 (42.00)	86 (43.00)
23. ผู้สูงอายุควรได้รับการ สนับสนุนให้แสดงความ คิดเห็นทางการเมือง*	21 (10.50)	95 (47.50)	68 (34.00)	16 (8.00)
24. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ เป็นคน ที่น่าสนใจและมีความเป็น ปัจเจกชน (เป็นตัวของตัวเอง)*	59 (29.50)	113 (56.50)	23 (11.50)	5 (2.50)

หมายเหตุ: *คำถามเชิงบวก

วาทคดีด้านหลีกเลี่ยง (avoidance)

องค์ประกอบด้านหลีกเลี่ยง เป็นลักษณะของการหลีกเลี่ยงพบปะ พูดคุย หรือ ไม่ต้องการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ พบว่ามีเพียง 2 ข้อ คำถามที่ผู้ตอบมีคะแนนมัธยฐานอยู่ในระดับ 3 (ภาพประกอบ 1) คือเห็นด้วยกับ ข้อความที่แสดงถึงการมีอคติต่อผู้สูงอายุ คือ “ผู้สูงอายุควรรู้สึกยินดีที่ได้เข้าสู่สังคมของ คนวัยหนุ่มสาว” และ “ผู้สูงอายุจะมีความสุขมากที่สุด เมื่อได้อยู่ร่วมกับคนที่อยู่ในวัย เดียวกัน” สามารถพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็นดังตาราง 6

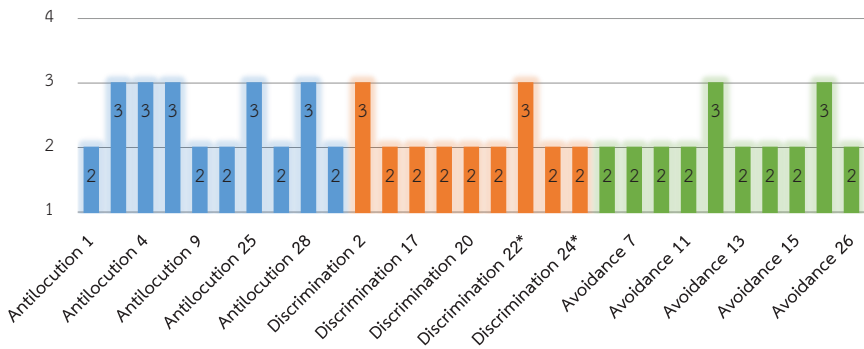
ตาราง 6 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกภาคตัดด้าน avoidance

ทัศนคติต่อผู้สูงอายุ (avoidance)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เห็น ด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
6. เมื่อเจอกับผู้สูงอายุมักจะ หลบสายตาไม่กล้ามองหน้า	69 (34.50)	106 (53.00)	21 (10.50)	4 (2.00)
7. ไม่ชอบเวลาที่ผู้สูงอายุ เข้ามาคุยด้วย	73 (36.50)	109 (54.50)	18 (9.00)	-
10. เป็นเรื่องปกติที่การอยู่ร่วมกับ ผู้สูงอายุทำให้รู้สึกหงุดหงิด	10 (5.00)	20 (10.00)	84 (42.00)	86 (43.00)
11. ผู้สูงอายุควรจะคบเพื่อน วัยเดียวกัน	21 (10.50)	95 (47.50)	68 (34.00)	16 (8.00)
12. ผู้สูงอายุควรรู้สึกยินดี ที่ได้เข้าสังคมของคนวัย หนุ่มสาว	59 (29.50)	113 (56.50)	23 (11.50)	5 (2.50)
13. แม้ว่าจะได้รับเชิญให้เข้า ร่วมกับชมรมผู้สูงอายุ จะ เลือกไม่เข้าร่วมมากกว่า	40 (20.00)	114 (57.00)	41 (20.50)	5 (2.50)
14. ผู้สูงอายุอาจจะมีความคิด สร้างสรรค์ที่ดีได้*	13 (6.50)	47 (23.50)	117 (58.50)	23 (11.50)
15. ไม่ต้องการใช้เวลาพร้อมกับ ผู้สูงอายุมากนัก	43 (21.50)	113 (56.50)	42 (21.00)	2 (1.00)
19. ผู้สูงอายุจะมีความสุขมาก ที่สุด เมื่อได้อยู่ร่วมกับคน ที่อยู่ในวัยเดียวกัน	5 (2.50)	15 (7.50)	123 (61.50)	57 (28.50)

ทัศนคติต่อผู้สูงอายุ (avoidance)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เห็น ด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
26. ไม่ค่อยชอบที่จะอาศัยอยู่ ร่วมกับผู้สูงอายุ	52 (26.00)	113 (56.50)	31 (15.50)	4 (2.00)

หมายเหตุ: * คำถามเชิงบวก

ภาพประกอบ 1 คำมัธยฐานของข้อมูลวากยาคติต่อผู้สูงอายุจำแนกรายข้อ

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่าประชากรวัยทำงานในจังหวัดชลบุรีมีระดับวากยาคติต่อผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลางหรืออาจกล่าวได้ว่าประชากรวัยทำงานแม้ว่าจะไม่ได้มีทัศนคติเชิงลบแต่ผู้สูงอายุมากนักแต่ก็ไม่ได้มีทัศนคติเชิงบวกต่อผู้สูงอายุ เนื่องจากวิถีคิดของคนในสังคมมักมองผู้สูงอายุผ่านภาพแห่งการเหมารวม (stereotype) โรคภัยไข้เจ็บที่นับวันจะเพิ่มขึ้นตามอายุ ควรพักผ่อนและได้รับการดูแลรักษา ไม่ควรอยู่ในระบบเศรษฐกิจไม่มีประโยชน์ต่อสังคมในด้านการเป็นผู้ผลิต เป็นผู้ไร้ความสามารถ ความคิดดังกล่าวเกิดขึ้นภายใต้ฐานคิดชีววิทยาการแพทย์ (biological gerontologist paradigms) (Supawan & Kanchanakijusakul, 2014) ผลดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Melia & Choowattanapakorn (2016) ซึ่งได้ศึกษาวากยาคติในกลุ่ม

พยาบาลที่ปฏิบัติหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุในประเทศอินโดนีเซีย (มีอายุอยู่ในช่วง 26-48 ปี) และมีลักษณะเช่นเดียวกับกับสังคมตะวันตกที่พบว่าผู้สูงอายุมีประสบการณ์หรือประสบกับเหตุการณ์ที่แสดงถึงความมีวัยาคติของคนรุ่นอื่น ๆ ต่อผู้สูงอายุ เช่น ผลการศึกษาของ Palmore (2001) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุ ปรากฏว่าผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 77 มีรายงานว่าเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเกิดวัยาคติกับตนเองอย่างน้อย 1 ครั้งหรือมากกว่า

อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาครั้งนี้ยังไม่พบว่ามิวทำงานคนใดที่มีระดับวัยาคติอยู่ในระดับสูง เพราะลักษณะของสังคมตะวันออกที่มีประเพณีวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับความกตัญญูตเวทีต่อผู้มีพระคุณ ไม่ว่าจะคำสอนของศาสนาพุทธ อิสลาม และหลักการของลัทธิขงจื้อ ทำให้สังคมยังคงให้ความสำคัญและคุณค่ากับผู้สูงอายุ ตลอดจนให้ความเคารพนับถือและยกย่องต่อผู้สูงอายุอยู่ แต่ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปย่อมส่งผลทำให้มองผู้สูงอายุในเชิงลบมากขึ้น หรือมีบางส่วนที่คลายความเคารพนับถือผู้สูงอายุไป (Sung & Kim, 2003; Cheung, Chan & Lee, 1999 cited in Tangchonlatip et al., 2011) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Tangchonlatip et al. (2011) ที่พบว่ามิวทำงานและมิวนักเรียนยังคงมีทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุทั้งช่วงวัยต้นและวัยปลาย แต่จะมีมุมมองที่ดีต่อผู้สูงอายุวัยต้นมากกว่า นอกจากนี้เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของผลการศึกษาบางประเด็นสอดคล้องกับการสำรวจทัศนคติต่อผู้สูงอายุของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี 2550 และ 2554 ที่บ่งชี้ว่าประชาชนร้อยละ 60.1 และ ร้อยละ 52.5 ที่เห็นด้วยว่าผู้สูงอายุมักเป็นคนขี้บ่น ซึ่งใกล้เคียงกับความคิดเห็นของประชากรมิวทำงานในจังหวัดชลบุรีที่ร้อยละ 42 เห็นด้วยว่าผู้สูงอายุมักชอบบ่น มากกว่าคนวัยอื่น ส่วนประเด็นที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน คือผลการศึกษาปี 2554 พบว่าประชาชนร้อยละ 89.5 เห็นด้วยว่าผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่สังคมควรให้สิทธิประโยชน์เป็นพิเศษ (National Statistical Office, 2007; National Statistical Office, 20011) แต่มิวทำงานในจังหวัดชลบุรี ร้อยละ 78.00 กลับเห็นด้วยว่าผู้สูงอายุควรได้รับสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับคนวัยอื่น ๆ ทั้งนี้อาจ

เป็นเพราะวิธีคิดเกี่ยวกับการให้การดูแลผู้สูงอายุในสังคมไทยซึ่งส่วนใหญ่จะหมายถึง การดูแลพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ซึ่งเป็นความตั้งใจและมีเป้าหมายเชิงบวก แต่บางครั้งก็ยังสามารถให้เห็นความอิหลักอิเหลื่อจนทำให้เกิดภาพผู้สูงอายุจะต้องพึ่งพาคนอื่นเพื่อการมีชีวิตอยู่ต่อไป หรือจะต้องการการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษกว่ากลุ่มผู้สูงอายุเนื่องจากผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่เคยทำคุณประโยชน์ให้กับตนเองหรือสังคม แทนการให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุในฐานะบุคคลซึ่งยังคงเป็นประโยชน์ต่อสังคม ตรงจุดนี้เองที่อาจทำให้เรามองเห็นความคิดด้านลบต่อผู้อายุ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ด้าน คือ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาแสดงอย่างชัดเจนว่าประเด็นวาทคดีในกลุ่มคนวัยทำงานมีทั้งในลักษณะของการดูหมิ่น ซึ่งเป็นลักษณะของการใช้วาจาเสียดสี หมิ่นประมาท การเลือกปฏิบัติหรือการกีดกัน การแบ่งแยก การหลีกหนีหรือการหลีกเลี่ยงไม่ต้องการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย โดยสะท้อนภาพของผู้สูงอายุว่าเป็นลักษณะของผู้อ่อนแอ น่าสงสาร ร่างกายเต็มไปด้วยโรคภัยไข้เจ็บที่เพิ่มขึ้นตามอายุ จนสังคมต้องรับเป็นภาระ ดังนั้นผู้สูงอายุควรพักผ่อนและได้รับการดูแลรักษา และไม่สามารถอยู่ฐานะผู้ผลิตในระบบเศรษฐกิจได้อีกต่อไป อีกทั้งคนส่วนใหญ่ในวิถีคิดของสังคมไทยมักจะมองผู้สูงอายุผ่านภาพแห่งการเหมารวม ดังนั้น สถาบันสังคมไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันการเมือง สถาบันสื่อสารมวลชน ฯลฯ ซึ่งแต่ละสถาบันมีหน้าที่ปรับเปลี่ยนชุดกลไกกระบวนการดำเนินชีวิตในสังคม ควรเร่งที่จะส่งเสริมการสร้างสรรคภาพลักษณ์และส่งเสริมการรับรู้ภาพลักษณ์ของผู้สูงอายุที่เหมาะสม คือ ภาพที่ให้ความเสมอภาคแก่คนทุกคน ไม่ว่าจะเพศ วัยใด หรือไม่ว่าจะอยู่ในสถานะทางเศรษฐกิจสังคมใดย่อมมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

สำหรับการศึกษาในประเด็นวัยาคติหรือทัศนคติต่อผู้สูงอายุในสังคมไทย ถือว่าได้ยังมีอยู่จำนวนไม่มากนัก ทั้งที่วิถีคิด วิถีปฏิบัติ ต่อผู้สูงอายุของสังคมไทยเต็มไปด้วยสิ่งที่แฝงไว้ซึ่งความมีอคติทั้งแบบตั้งใจและไม่ตั้งใจ ดังนั้น ควรมีการศึกษาประเด็นวัยาคติในประชากรกลุ่มต่าง ๆ เช่น เด็ก บุคลากรภาครัฐ โดยเฉพาะกลุ่มที่ต้องให้บริการแก่ผู้สูงอายุ เป็นต้น นอกจากนี้ ควรมีศึกษาเพื่อค้นหาเครื่องมือหรือวิธีการในการส่งเสริมภาพลักษณ์ของผู้สูงอายุที่เหมาะสมกับคนในแต่ละช่วงวัย

References

- Anthea, T. (2002). The social implications of an aging population. *Mechanisms of Aging and Development*. 123(7): 729-735.
- Fraboni, M., Saltstone, R., & Hughes, S. (1990). The Fraboni Scale of Ageism (FSA): An attempt at a more precise measure of ageism. *Canadian Journal on Aging*. 9(01): 56-66.
- Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (2016). *Thailandometer*. (2016, August 18). Retrieved from <http://www.thailandometers.mahidol.ac.th/>. [in Thai]
- Israel, G. D. (1992). *Determining Sample Size*. Program Evaluation and Organizational Development, IFAS, University of Florida. PEOD-6. November.
- Levy, B. R., Slade, M. D., Kunkel, S. R., & Kasl, S. V. (2002). Longevity increased by positive self-perceptions of aging. *Journal of Personality and Social Psychology*. 83(2): 261-270.
- Liemsuwan, T. (2558). *Proposed alternatives for elderly welfare relevant to the needs and social conditions of communities in Chon Buri Province*. (Unpublished doctoral dissertation), Kasetsart University Kasersat, Thailand. [in Thai]

- Melia, S. (2014). *The relationship between nurses' characteristics, ageism, perception of older people care and nursing practice for hospitalized older people.* (Unpublished Master' s thesis) , Chulalongkorn University, Thailand.
- Melia, S. and Choowattanapakorn, T. (2016). The relationship between nurses' characteristics, ageism, perception of older people's care and nursing practice in hospitalized older people. *Journal Health Research.* 30(2): 109-114.
- National Statistical Office. (2007). *Public opinion survey on knowledge and attitudes toward the Elderly, 2007.* Bangkok: National Statistical Office. [in Thai]
- National Statistical Office. (2011). *Public opinion survey on knowledge and attitudes toward the elderly, 2011.* Bangkok: National Statistical Office. [in Thai]
- Palmore, E. (2001). The ageism survey: first Findings. *The Gerontologist.* 41(5), 572-575.
- Prasartkul, P. (2017). *Situation of the Thai elderly 2016.* Nakhon Pathom: Printery Co.,Ltd. [in Thai]
- Prasartkul, P., Chuanwan, S. & Thianlai, K. (2012). Elderly: Inner people to be marginalised. In Vajanasara, K. & Archavanitkul, K. (Eds) . *Population and social 2012: Mariginalised population and social justice in Thai society.* (Pages 105-124). Nakhon Pathom: Institute for Population and Social Research, Mahidol University. [in Thai]
- Sabelli, H., Patel,M., Carlson-Sabelli, L., Konecki, J. J., & Sugerman, N. A. (2003). Aging and social systems. *Kybernetes.* 32(5-6), 767-777.

- Sung, Kyu – taik and Han Sung Kim. Elderly respect among young adults: Exploration of behavioral forms in Korea. *Ageing International*. 28(3), 279 – 294.
- Supawan, S & Kanchanakijksakul, C. (2014). The social construction of the elderly representations. *Journal of Social Sciences Naresuan University*. 10(1), 93-136. [in Thai]
- Tavakol, M. & Dennick, R. (2011). Making sense of Cronbach’s Alpha. *International Journal of Medical Education*. 2, 53-55.
- Tangchonlatip, K., Vapattanawong, P. Chamchan, C., Kanungsukkasem, U., Panee Vong – Ek, P., & Punpuing, S. (2011). Value of Thai elderly: Perspectives from two generations. In Taweessit, S. & Boonyamanond, S. (Eds.). *Population and social 2011: Value of the elderly from the eyes of Thai society*. (Pages 29-61) Journal of Institute for Population and Social Research, Mahidol University No. 372. Nakorn Pathom: Institute for Population and Social Research. [in Thai]
- Taweessit, S. (2011). Editorial Note: A Paradigm shift for researching the elderly. In Taweessit, S. & Boonyamanond, S. (Eds.). *Population and social 2011: Value of the elderly from the eyes of Thai Society*. (Pages 1-11). Nakhon Pathom: Institute for Population and Social Research, Mahidol University. [in Thai]
- Vajanasara, K. & Archavanitkul, K. (2012). *Population and social 2012: marginalised population and social justice in Thai society*. Nakhon Pathom: Institute for Population and Social Research, Mahidol University. [in Thai]